

מסורת הש"ס

(א) חולין טו. ע"ש. (ב) סוכה י"א. (ג) ע"פ מוס' לעיל לה. ד"ה י"ד ע"פ חילוק לגימון ותי היעדר מ"ש שם ר"ש י"ד מעינת י"א: ד"ה מר עוקבא. (ד) [לעיל לו. לח: ו"ע]. (ה) [שנועם ל: א]. (ו) [נרי"ק והל"ש] יתא' ע"ש. (ז) [נכרות ל: א]. (ח) [נ"ל ע"ש] בחקוקה וי"א בבטורות, (ט) נכרות שם ע"ש [מוס' דמ"א פ"ג ה"ב ע"ש]. (י) נכרות שם ע"ש [יטב]. (יא) [נ"ב ע"ש]. (יב) [נ"ב ע"ש]. (יג) [נ"ב ע"ש]. (יד) ד"ה קדש נוטא. (טו) [נכרפ"י לקבל].

תורה אור השלם

1. ויאמר אלהים הוא אשר דבר יי שבתוך שבת קדש לך מחר את אשר תאמרו אפ"ר ואת אשר תבשרו בשלש ואת כל העדף הדין לקב למשמרת עד הבקר: שבת טו כג. 2. לא יאבד לצדיק כל און ורשעים מלאו רע: משלי יב כא

הגהות הב"ח

(א) נב' לתקיה ההוא טו"א דהיה דמי לשפיענא:

לעני רש"י

דבר"ש [רביד"ש]. ש"פ מ"ס. אנגיל"א. צלופח (ד) טמא.

מוסף רש"י

סולתנית. מין דגים טהורים וסולתנית עין ונקטמיה א"ן לו ספיר וקשקשת ועמד לגדל לאחר זמן, ואמריין חילק על עבדו ס' אוקר, אוחו מן דגים קטנים ומכר הכרה צמד (לעיל ד"ז). שערבונה עולה עמה. דגים טמאים לומנין ע"ש ועולין עמה (ס"ח). אקונם כ"י. כולן לשון פס"ס י"ן (חולין ט"ו). צהנתא. מ"ן. דגים קטנים, דבב נהרא. הנהר נב שמו (סוכה י"ח). הרדיפי מ"א. קולת ומנומרות לר"ן (ס"ח). חילת השדרה. יסוף כח נבלם וזכמה ודגים עדרתה עדרתה נכרית (ס"ח). והא קא חזינן דקא. נכמה נכרית הכרוצין נמימין (ס"ח). קלפי. קשקשים דגים דלא מרבה טמא דג טמא. א"ן טיט של אמו נכר מגדל ומשקן שקלים ומתים (ס"ח). והמתים כ"י. שהסכנו למוקן עכשיו והם מגדלון שקלים ומתים וירדן לאותו נכר אינו צריכין לקבל דברי חברות. א"ס חורו תמת ד חברות (ל). קש"ר מוכס. ש"ס חומותין. למוכסין ושנוממין למוקן המכס הם נתמין לו מוסס כדי שלא יעצמו מוכס שני (ס"ח).

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

התם ידע ממשו. ואל"ת תקשי ליה קנקנים ללא ידע ממנן ואסקר ר"מ וי"ל דהתם כיון דנפלט היין מן הקנקנים בשל ישראל הוה כמו צעין וידע ממנן אכל יין לתוך הכנשים לא ידע ממנן שמתגטל היין בכנשים ולמאי דפרשיית לעיל דלא אסר רבי מאיר קנקנים נוחא: איין דו עבשיו ועתיד לייגרף לאחור זמן. אומר ר"י דדיש אין לו עיין לו כלומר עיין עליו אם יש לו עכשיו או עתיד ליגדל לאחר זמן והכי דרשין ציננות (דף כג.) וכן אין לו עיין לו: וסימניך טמא טהור טהור טמא. לכאורה לא קא יהיב האי סימנא אלא להני תרי מיני אחמרא ואמרא אכל אשאר מינין לא דהא צ"פ דקידושין (דף מה.) אמר רבא מלא שיעוטא והוא עו של ס' כדלמר צ"פ הפירא (צ"ק דף נה.) הנהיג ציעולא ושנוטא מאי: ה"ג רש"י שפר נונא שרי קדש נונא אסור וסימניך קדש דה' ואיבא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים. ור"ח גרס איפכא שפר נונא אסור קדש נונא שרי ונוטא אסור קדש נונא שרי כלומר (י"מ) קדש ישראל לה' כלומר השם התיירו לעמו ואיכא דלמרי קבר נונא שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים אינם מטמאין צהאל כלומר אינו טמא וכן משמע בסמוך דמייתי ההיא עובדא דאייתי ההוא נונא דדמי לשפר נונא צמר עובד ההואו דדמי לחיפושא וללופחא דדגים טמאים ס' עטמא משמע דשפר נונא נמי דג טמא הוא: אגב חורפיה דחילתיתא ה"פ בנותן מעם לשבח. ואל"ת לסקני ליה בקליפה כדלמר (חולין דף ט.) גזי שחטה בסכין טריפה וי"ל דחורפיה דחילתיתא בלע טפי ולא סגי בקליפה וי"מ כמו שן דצלל וקפלוט שנמתן בסכין על עובדי כוכבים ללא סגי לה' חילתיתא דלא חורפיה בלע טפי ושמעתי צסס הר"ס דחילתיתא דוקא דחריף טפי ולא צלל וקפלוט: אמר רב חב"ת בחותם אחד אסור. פ"ש"י לפי שדמיהן יקרים והר"ס אפרים צר דוד היה אומר הטעם משום דלמיה לאיסורא דענייה אכלת משפ"ג אינו אלא מערובת אכל אין לומר הטעם משום יוקר שהי מוריים דמיה יקרים מיין ואין נראה ל"י יהודה דהא ודאי דלכח הכרה מקומות שהיין יוקר יותר כדלמר לעיל (דף נ"ד:) קסתא דמוריים צלומא קסתא דממרא צד' לומי לכך נראה לו יותר טעם רש"י דפ"י משום יוקר וכן משמע בסמוך דקלמר מ"ש גזייה דלא טרס ומוזיק כ"י וכן גזי פת דאי איכא גזייה כי האי לא טרס ומוזיק: פת

התם ידע ממשו הכא לא ידע ממשן:

וטרית טרופה וציר שאין בה דגה וכו'. מאי חילק אמר רב נחמן בר אבא אמר רב זו סולתנית ומפני מה אסורה מפני שערבונה עולה עמה: (י) תנו רבנן אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיין אהרי זה מותר יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הים כגון אקונם ואפונם כמספמיים ואכספמיים ואומנם ימותר אכרוי רבי אבהו בקיסרי קירבי דגים ועוברן ניקחין מכל אדם חזקתן אינן באים אלא מפלוסא ואספמיא כי (י) הוא אמר אביי האי צהנתא דבב נהרא שריא מ"ט אילומא משום דרדיפי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה חוט השדרה בדוכתא דרדיפי מיא לא מצי קאי והא קא חזינן דקאי אלא משום דמליחי מיא והאי דג טמא כיון דלית ליה קלפי בדוכתא דמליחי מיא לא מצי קאי והא קחזינן דקאי אלא משום דלא מרבה טינא דג טמא אמר רבינא האידינא דקא שפכי ביה נהר גוזא ונהר גמזא אסירי אמר אביי האי חמרא דימא שרי תורא דימא אסיר וסימניך טמא טהור טהור טמא אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר וסימניך יקדש לה' איכא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים (י) רבי עקיבא איקלע לגינוק אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמו לחיפושא חפיה ברקולא הוא ביה קלפי ושרייה רב אשי איקלע לממדוריא

ל"א. עין משפט נר מצוה

קסה א ב מ"י פ"א מאלת מאלת אסורות הלכה כד סמנ עשין כן טור ש"ע י"ד פ"י פ"ג ע"פ א: קסו ג ט"ו ע"ש פ"ט ע"ש קסד ד מ"י פ"ט ע"ש הלכה כד סמנ ע"ש ט"ו ע"ש י"ד פ"י לו ספ"ג א וס"י ק"ג ספ"י ו: קסב ד ה"י מ"י פ"י מ"ג מעשר הל"כ ד פ"י מה' מטעמא משכב ומושב הלכה כד סמנ ע"ש קל"ה: קסז ז מ"י פ"י מ"ג מעשר הל"כ ד פ"י מה' מטעמא משכב ומושב הלכה כד סמנ ע"ש קע ד מ"י פ"י מ"ג ל"מט הלכה ו: קעא ט"ו מ"י פ"י מה' מה' מטעמא משכב ומושב הלכה כד סמנ ע"ש קעב ב' ל' מ"י פ"י מאלת מאלת אסורות הלכה כד סמנ לאון קמח ט"ו ע"ש י"ד פ"י ק"ח ספ"ג א: קעג מ' מ"י פ"י מ"ג ל"מט הלכה ו סמנ ע"ש טו:

רבינו חננאל

בדיוע מותר. וקיימא לן כחוקיה דהוא רבו של ר' יוחנן: והחילק פי מין דגים קטנים שמו חילק. ואמר רב היא סולתנית והיא דג טהור ומפני מה אסורה מפני שערבונה עולה עמה. פי דגים טמאים מעורבים בה ועולין עמה: ירושלמי אמר ר' יוחנן היא חילק היא טרית טרופה: ת"י דגים שאין להן עכשיו קשקשין ועתידין ליגדל לאחר זמן כגון הסולתנית והעפיין. או דגים שיש להן עכשיו ועתידין להשירן בשעה שעולין מן הים כגון אקונם ואפונם וכספמיא ואספמיא ואומנם. אלו כולם שמות של מיני דגים בלשון יון הן וצ"ל מותרין הן. והואל וקשקשין נמצאין בהן בין בחלה בין בסוף. מכריז ב"ה אבהו בקיסרי קירבי דגים ועוברין נקחין מכל אדם. חזקתן אינן באין אלא מפלוסא ואספמיא. דגים שמוטל על מקומות. כל מה דאמר אביי צהנתא דבב נהרא שריא. ואסיקנא מאי טעמא טינא דגמריא לא מרבה ביה טמא. והאידיגא דשפכי בה נהר (נתן) [נתן] ונהר גומרא אסירא. מיכן שרא ר' אבהו דסבר טינא דיפולוס ואספמיא נמי לא מרבה דג טמא משום הכי קרבי דגים ועובריהן של אותו מקום כולן מותרין. אמר אביי תורה דמא אסיר וסימנן טמא דארעא שרי בימא. דשרי בארעא אסיר בימא. אמר רב אשי שפר נונא שרי קדש נונא אסיר. אלו הם שמות דגים ידועים. וסימן קדש לה. כלומר מי ששמו קדש (וחולין) אסור. איכא דאמרי קבר

התם ידע ממשו. ואל"ת תקשי ליה קנקנים ללא ידע ממנן ואסקר ר"מ וי"ל דהתם כיון דנפלט היין מן הקנקנים בשל ישראל הוה כמו צעין וידע ממנן אכל יין לתוך הכנשים לא ידע ממנן שמתגטל היין בכנשים ולמאי דפרשיית לעיל דלא אסר רבי מאיר קנקנים נוחא: איין דו עבשיו ועתיד לייגרף לאחור זמן. אומר ר"י דדיש אין לו עיין לו כלומר עיין עליו אם יש לו עכשיו או עתיד ליגדל לאחר זמן והכי דרשין ציננות (דף כג.) וכן אין לו עיין לו: וסימניך טמא טהור טהור טמא. לכאורה לא קא יהיב האי סימנא אלא להני תרי מיני אחמרא ואמרא אכל אשאר מינין לא דהא צ"פ דקידושין (דף מה.) אמר רבא מלא שיעוטא והוא עו של ס' כדלמר צ"פ הפירא (צ"ק דף נה.) הנהיג ציעולא ושנוטא מאי: ה"ג רש"י שפר נונא שרי קדש נונא אסור וסימניך קדש דה' ואיבא דאמרי קבר נונא אסור וסימניך קברי עובדי כוכבים. ור"ח גרס איפכא שפר נונא אסור קדש נונא שרי ונוטא אסור קדש נונא שרי כלומר (י"מ) קדש ישראל לה' כלומר השם התיירו לעמו ואיכא דלמרי קבר נונא שרי וסימניך קברי עובדי כוכבים אינם מטמאין צהאל כלומר אינו טמא וכן משמע בסמוך דמייתי ההיא עובדא דאייתי ההוא נונא דדמי לשפר נונא צמר עובד ההואו דדמי לחיפושא וללופחא דדגים טמאים ס' עטמא משמע דשפר נונא נמי דג טמא הוא: אגב חורפיה דחילתיתא ה"פ בנותן מעם לשבח. ואל"ת לסקני ליה בקליפה כדלמר (חולין דף ט.) גזי שחטה בסכין טריפה וי"ל דחורפיה דחילתיתא בלע טפי ולא סגי בקליפה וי"מ כמו שן דצלל וקפלוט שנמתן בסכין על עובדי כוכבים ללא סגי לה' חילתיתא דלא חורפיה בלע טפי ושמעתי צסס הר"ס דחילתיתא דוקא דחריף טפי ולא צלל וקפלוט: אמר רב חב"ת בחותם אחד אסור. פ"ש"י לפי שדמיהן יקרים והר"ס אפרים צר דוד היה אומר הטעם משום דלמיה לאיסורא דענייה אכלת משפ"ג אינו אלא מערובת אכל אין לומר הטעם משום יוקר שהי מוריים דמיה יקרים מיין ואין נראה ל"י יהודה דהא ודאי דלכח הכרה מקומות שהיין יוקר יותר כדלמר לעיל (דף נ"ד:) קסתא דמוריים צלומא קסתא דממרא צד' לומי לכך נראה לו יותר טעם רש"י דפ"י משום יוקר וכן משמע בסמוך דקלמר מ"ש גזייה דלא טרס ומוזיק כ"י וכן גזי פת דאי איכא גזייה כי האי לא טרס ומוזיק: פת

ונא אסיר. וסימן קברי עובדי כוכבים טמאין. ר' עקיבא חפיה להווא דג הוה דמי לחיפושא בדיקולא. פי חיכוכי לאותו הדג בכפיפה חדשה ומצא בו קשקשין וטהרו. וכן רב אשי העביר גבר של אותו דג שהיה דומה לשפרונא על (ל) כור של חרש וראה בו קשקשין וטהרו. ור' אמי החזיק אותו דג שהיה דומה לצלופחא בשמשא דימא וחזא ביה צמחי ושרייה. נתברר כי אלו חיפושא ושפרונא וצלופחא כולם דגים טהורים הן. רבה בר רב הונא קריבו ליה באקרא דאגמא צהנתא. שפע גברא דקרי באטיי באטיי אמר מאי דקמא. פי' נתחש ואמר אין שם באטיי. מה זה שלפנינו כלומר אין זה אלא דבר מכשול יש כאן. לא אכל מההיא צהנתא. לצפרא עיין בה ומצא בה דג טמא וקרי אנפשי' לא יאונה לצדיק כל און. וקורט של חילתין אסור משום שפסקי ליה בסכין של עובדי כוכבים. ואצי"פ שאמר מר כל נותן טעם לפגם מותר. אגב חורפיה דחילתיתא מתקוח כח השנונית של עובד כוכבים והוה ליה בנותן טעם לשבח ואסיר. עבדיה דר' לוי הוה מוכר חילתית בשוק. בתו דנה נפשיה דלוי שאלו (ג) ואמר להו ר' יוחנן עבד חבר הרי הוא כחבר. רב הונא בר אבא (מנימין) זבן תבלת לצדיציט מאשת רב עמרם חסידא ובעא לה למילתא ופשיט ליה חנן חייטא אנא ובני תבלת מאשתו של רבנאי ובאתי לפני רב יהודה ואמר לי מתגניא נפלת ליה. כלומר בעל תיגרא (בעל מתחתה היה) נפלת לידי ואמר לי הכי אמר שמאלא אשת חבר הרי היא כחבר. עבדו של חבר כחבר. חבר שמת אשתו ובני ביתו הרי הם בחזקתן כ"י עד שתפסל: ת"י אשת עם הארץ שנשאת לחבר וכן בת עם הארץ שנשאת לחבר וכן עבד עם הארץ שנשאת לחבר כולן צריכין לקבל דברי חברות. אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ וכן בת של חבר שנשאת לעם הארץ. אין צריכין לקבל דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר צריכין לקבל דבריה. ל"י ויהי ר' שמעון (אומר) בן אלעזר אומר משום ר' מאיר מעשה באשה שנשאת להםם והיתה קושרת לו תפילין וכן עבד של חבר שנשאת לעם הארץ וכן עבד עם הארץ שנשאת לחבר וכן עבד עם הארץ שנשאת לחבר כולן צריכין (אומר) בן אלעזר אומר משום ר' מאיר מעשה באשה שנשאת להםם והיתה קושרת לו תפילין כוורעו ומת ונשאת למוכס והיתה קושרת לו קשרי מכס על ידו. אמר רב חלב. ומפקינן חלב ומעילינן חזינת דג שאין בה סימן.